

močni
s pirbi
bljani.

Po luni določeno praznično obdobje

VELIKONOČNI KROG IN VELIKONOČNI ČAS

Velika noč je poleg božiča največji krščanski prazniki in tudi eden najstarejših. Njen datum v koledarju ni stalno določen, ampak se vsako leto določa po luni. Velika noč se namreč praznuje na prvo nedeljo po prvi pomladanski polni luni, torej med 22. marcem in 25. aprilom. V zvezi s tem praznovanjem ne moremo govoriti le o enem ali dveh dnevih, temveč kar o celem obdobju od srede po pustnem torku (pepelnična sreda) do velikonočne nedelje. To obdobje imenujemo velikonočni krog. Velikonočni čas pa sega petdeset ali enainpetdeset dni od velike noči vse do binkošti (= praznik Sv. Duha). V celotnem obdobju se zvrsti veliko šeg in navad, ki ne izvirajo le iz najstarejših obdobj krščanstva in niso spomin na pomembne biblijske dogodke, ampak so veliko starejše. Po svojih sestavinah segajo v judovsko tradicijo in v davna predkrščanska, torej poganska obdobja.

Velika noč je mlajši izraz za starejše, kot so **vuzem** (Bela krajina), **vazem** (Istra), **vuzam** (Bela krajina), **vezom** (Kostelsko), **vüzem** (vzhodno Štajersko, Prekmurje) idr. Izraz izvira iz besede 'vzeti'. Vuzem je torej praznik, ko po dolgotrajnem postnem obdobju ljudje lahko spet uživajo meso. Tudi tukaj je Cerkev nadaljevala prastaro pogansko verovanje v zmago pomladnih in poletnih duhov nad zimskimi. Prazniku je dala vsebino, ki je bila nova in povezana z vstajenjem Kristusa. Nekatere prvine praznovanja, kot so npr. hrup in trušč (streljanje z možnarji), motiv ognja in luči, vode in predvsem najrazličnejše jedi ter pomladne igre, koreninijo še v poganskem obdobju.

Veliko noč praznujejo tudi Pravoslavne cerkve, vendar več kot teden dni pozneje od Rimskokatoliške cerkve. Pogosto sovpada praznovanje na isti dan (npr. leta 2001, 2004, 2007, 2010, 2011, 2017). Določanje dneva praznovanja izhaja iz julijanskega koledarja, ki so ga leta 1923 prenovili (t. i. Milankovičev koledar).

Praznovanje velikonočnega kroga in časa se je v današnjem času strnilo predvsem v obdobje velikega tedna, tj. tedna med cvetno nedeljo in veliko nočjo. To velja predvsem za t. i. javno raven, ne pa toliko za osebna, intimna praznovanja verujočih posameznikov in družin. Z velikonočnim praznovanjem so zato še vedno povezane mnoge šege in navade, ki se v posameznih območjih Slovenije

razlikujejo, čeprav zadnjih dvajset letih opažamo vedno večje poenotenje, za kar ima največ 'zaslug' trgovina, ki je dogajanju vdihnila potrošniški značaj. Vendar ti prazniki ohranjajo bogate pojave in oblike. Pri tem ne moremo govoriti le o bogastvu tvarnih oblik, ampak predvsem o najrazličnejših humanih, človeških, duhovnih sporočilih. Ob tem kaže posebej poudariti pojmovanje besede